

Hradec Králové – ochrana přírodní památky Na Plachtě před zástavbou – Případová studie k významu účasti veřejnosti při ochraně životního prostředí

Vendula Záhumenská

Envigogika 9 (2) – Recenzované články/ Reviewed Papers

Publikováno/Published 31. 10. 2014

DOI: [10.14712/18023061.451](https://doi.org/10.14712/18023061.451)

Abstrakt

Lokalita Na Plachtě je ekosystém na okraji krajského města Hradec Králové, kde v průběhu posledních 20 let vznikl konflikt zájmů mezi environmentalisty a místními developery ohledně rozvoje a komerčního využití místa. Tato případová studie je zaměřena na otázku významu účasti veřejnosti při ochraně životního prostředí a na popis konkrétních možností ovlivnění kauzy dotýkající se environmentálních otázek. Studie se věnuje popisu jednotlivých událostí, které vedly až k vyhlášení lokality Na Plachtě za přírodní památku, a podrobně zkoumá především možnost změny územního plánu, která by podstatně zvýšila ochranu dané lokality před zastavěním. Věnuje se však i dalším způsobům, jak může veřejnost zasáhnout do rozhodování o svém nejbližším okolí a jak může ovlivnit činnost veřejné správy.

Klíčová slova

Ochrana přírody; účast veřejnosti; místní aktéři; krajinné plánování

Abstract

Na Plachtě is located at the south-eastern edge of Hradec Králové where over the past 20 years conflicts of interests between environmentalists and local developers have arisen concerning the development and commercial use of the site. This case study is concerned with the importance of public participation in environmental issues and describes the specific opportunities for influencing environmental decision-making. The author refers to specific events which eventually resulted in the declaration of the Na Plachtě site as a "natural monument"; she also investigates opportunities for changing the landscape plan which would strengthen protection against any construction on the site. Other possibilities for influencing decision-making about issues of concern to the general public and which have an impact on the work of regional representatives are also discussed.

Key words

Nature protection; public participation; local actors; landscape planning.

Úvod

Území Na Plachtě na jihovýchodním okraji Hradce Králové je z mnoha hledisek významnou lokalitou tvořenou písčinami, slatinnými loukami a vřesovišti, porosty a vodními plochami. Od roku 1897 byla lokalita využívána jako vojenské cvičiště, několik let jako vojenské letiště a právě díky neustálému narušování písčitého povrchu tato přírodovědecky cenná lokalita poskytla útočiště chráněným druhům živočichů (Mikát, Maršík, 1999). Území je tvořeno mozaikou různě vlhkých stanovišť od rybníků přes různá stadia mokřadů po suchá vřesoviště. Vedle čolka velkého (*Triturus cristatus*) a vážky jasnoskrvné (*Leucorrhinia pectoralis*) bylo na lokalitě zjištěno 900 druhů brouků – např. střevlíček *Chlaenius spoliatus* (jediná lokalita v kraji), bezkřídlé terrikolní druhy nosatců – *Coniocleonus nebulosus* a *Coniocleonus turbatus*, psamofilní *Leiodes rubiginosa*, callunobiont střevlíček *Bradycellus ruficollis*. Celkem se zde dá nalézt 750 druhů motýlů, 220 druhů blanokřídlých, 49 druhů vážek, 14 druhů obojživelníků, výskyt listonoha letního, žábřonožky letní¹.

Lokalita se skládá ze tří území označených Na Plachtě 1, 2 a 3. První dvě území s rozlohou přes 39 ha byla vyhlášena za přírodní památky již v roce 1998 a obě tyto části jsou chráněny také jako evropsky významné lokality². Třetí část o rozloze 17 ha, kde se také nachází řada chráněných druhů živočichů (Matějček, Boháč, 2010) i rostlin (Zámečník, Čížek, 2010), byla za zvláště chráněné území prohlášena po mnoha komplikovaných vyjednáváních až v červnu 2012 nařízením Rady Královéhradeckého kraje; součástí soustavy NATURA 2000 se nestala³. Ochrana lokality i přes podstatný úspěch místních občanů nebyla dostačující, zejména proto, že zastupitelé před časem nepodpořili změnu územního plánu a ponechali některé v kategorii zastavitelných území. Otázkou tedy zůstává, zda se podaří dosáhnout schválení nového územního plánu a tím zajistit kvalitní ochranu lokality Na Plachtě.

Střet zájmů v území „Na Plachtě 3“

Lokalita Na Plachtě byla minulosti několikrát v centru zájmu developerů, např. v 80. letech minulého století byla zvažována zástavba lokality rozsáhlým sídlištěm a dokonce byly započaty práce na budování kanalizace. Také po Sametové revoluci projevilo zájem o výstavbu několik společností. Vzhledem k tomu, že území na Plachtě 1 a 2 byla od konce devadesátých let chráněna, pozornost developerů věnovali zbývajícimu území – Na Plachtě

¹ Seznam lokalit: CZ0523010 - Na Plachtě. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. *Evropsky významné lokality v České republice* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: http://www.nature.cz/natura2000-design3/web_lokality.php?cast=1805&akce=karta&id=1000103980

² Přírodní památka Na Plachtě 1 vznikla obecně závaznou vyhláškou města Hradec Králové č. 9/1998. V rozsahu přírodní památky Na Plachtě 1 byla vyhlášena Evropsky významná lokalita nařízením vlády 371/2009 Sb., pod kódem CZ0523010. Přírodní památku Na Plachtě 2 zřídilo Ministerstvo životního prostředí v březnu 1998 vyhláškou č. 81/1998 Sb. V rozsahu přírodní památky Na Plachtě 2 byla vyhlášena Evropsky významná lokalita nařízením vlády 371/2009 Sb., také pod kódem CZ0523010. Jedná se o jeden společný kód pro obě přírodní památky s názvem Evropsky významné lokality „Na Plachtě“. Viz Lokalita Na Plachtě 3 vs. pořízení změny územního plánu. STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Hradec Králové: oficiální stránky statutárního města* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/hradec-kralove/lokalita-na-plachte-3-vs-porizeni-zmeny-uzemniho-planu>

³ Nařízení Královéhradeckého kraje č. 8/2012, o zřízení přírodní památky Na Plachtě 3 Věstník pr. př. Královéhradeckého kraje ročník 2013.

3. Toto území má celkovou rozlohu 17,3 ha a těsně přiléhá ke stávající městské zástavbě. Také na těchto pozemcích se vyskytují vzácná stanoviště a druhy.

Pozemky v této lokalitě (přesněji v katastrálním území Nový Hradec Králové), které patřily České republice, spravovalo Ministerstvo obrany. To v roce 2007 převedlo část pozemků za 42,2 milionu korun na společnost Petrof a ta je následně po dvou dnech prodala společnosti IPB Real, a.s. (ze skupiny Orco Property Group) za 44,4 milionu korun⁴. O něco později, v roce 2009, společnost IPB Real, a. s. úspěšně požádala statutární město Hradec Králové o zúžení rozsahu předkupního práva k pozemku pp. č. 942/151⁵ zřízeného ve prospěch statutárního města Hradec Králové pro veřejně prospěšnou stavbu I/21 Stavba hlavní komunikace v rozvojovém území „Na Plachtě“⁶.

Společnost IPB Real, a. s. plánovala v těsné blízkosti tehdy již vyhlášené přírodní památky vybudovat rezidenční čtvrť s 200 byty. Obdobně plánovali výstavbu další vlastníci dotčených pozemků: skladiště a administrativní budovy zde měla zřídit společnost Kelcom International, s.r.o. a stavět měla i společnost Turck IMO, s.r.o. K výstavbě nakonec nedošlo. V roce 2011 musela společnost IPB Real na základě mimosoudní dohody vrátit pozemky p. č. 942/151 a 942/228 v katastrálním území Nový Hradec Králové do vlastnictví České republiky⁷ (zpět je vykoupilo Ministerstvo obrany za 44, 5 milionu⁸). Tyto pozemky představují asi 70% plochy přírodní památky Na Plachtě 3. Důvodem pro mimosoudní vyrovnání byla neplatnost smlouvy, ke které nebyl získán souhlas Ministerstva životního prostředí⁹.

Kromě předpokládané výstavby bytů, skladiště a administrativní budovy do stavu lokality negativně zasáhlo také protiprávní jednání společnosti STAKO, která v roce 2009 zavezla část ochranného pásma přírodní památky Na Plachtě nebezpečným opadem. Ten zničil zimoviště některých chráněných druhů živočichů jako je například blatnice skvrnitá, zmije obecná, čolek obecný, slepýš křehký či ještěrka obecná. Krajský úřad proto požádal

⁴ Pozemky v dané lokalitě původně Ministerstvo obrany převedlo na více než 15 různých vlastníků.

⁵ Tento pozemek je spolu s pozemkem p.č. 942/7 součástí lokality Na plachtě. Dnes jsou oba pozemky vedeny v katastru nemovitostí jako sportoviště a rekreační plocha s ochranou jako přírodní rezervace nebo památka (pozemek p.č. 942/7 je navíc evidovaný jako chráněné památkové území). Právo hospodařit s pozemkem p.č. 942/7 má Agentura ochrany přírody a krajiny.

⁶ Usnesení Zastupitelstva města Hradec Králové č. ZM/2009/1611. Dostupné na http://usneseni.mmhk.cz/rt_ext/part_ressug/search/open_ressug.php?app=zm&n_resolution=1611&year=2009

⁷ Viz Katastr nemovitostí. *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. 2004 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>

⁸ Prodej státní půdy firmě Orco neplatí. Česká televize. [online]. 2011 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/155860-prodej-statni-pudy-firme-orco-neplati/>

⁹ V podrobnostech Kopecký, Tomáš a Jiří Pilnáček. Přírodní památka Na Plachtě a její boj s větrnými mlýny: Obyvatelé města Hradce Králové se zatím marně snaží zachránit významnou lokalitu, přírodní památku Na Plachtě. *Příroda.cz: příroda, ekologie, život...* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=1138>

policii, aby případ vyšetřila¹⁰. Za toto jednání následně uložila Česká inspekce životního prostředí společnosti STAKO pokutu 2 miliony korun¹¹.

Samotná lokalita Na Plachtě 3 nebyla a není jediným cílem investorů. V blízkosti přírodní památky již před časem vyrostla rezidenční čtvrť Plachta-sever. Na podzim 2014 investor oznámil, že na jaře 2015 začne výstavba dalšího komplexu – Plachta-střed. Výstavba má mít podle dostupných informací několik etap a počítá až s 440 novými byty. Bydlení by zde mělo najít asi 1 000 obyvatel¹². Během posuzování vlivů tohoto záměru na životní prostředí (proces EIA) požadoval Český svaz ochránců přírody, aby bylo provedeno důkladné hodnocení vlivu celého komplexu (je totiž plánována výstavba další rezidence Plachta-jih) na blízké přírodní památky a evropsky významné lokality. To však královéhradecký Krajský úřad odmítl. Orgán ochrany přírody taktéž neměl žádné námitky¹³.

Aktivity místních občanů

Paralelně s těmito událostmi se místní občanská sdružení zasazovala o prohlášení lokality na Plachtě 3 za přírodní památku a její ochranu před zástavbou¹⁴. Tato sdružení systematicky působila především na krajské úrovni a také na úrovni Magistrátu města Hradec Králové. Primárním cílem jejich činnosti bylo prohlášení lokality za přírodní památku a následně evropsky významnou lokalitu. Občanská sdružení si byla vědoma, že je nezbytné zorganizovat důslednou informační kampaň, která by vedla k získání podpory širokého počtu občanů. Proto vznikla petice za vyhlášení přírodní památky Na Plachtě 3 v Hradci Králové, kterou ve výsledku podepsalo téměř 14 000 občanů¹⁵.

Na základě této dlouhodobé aktivity občanů došlo v červnu 2012¹⁶ k vyhlášení přírodní památky Na Plachtě 3. O vyhlášení přírodní památky rozhodli v červnu 2012 radní

¹⁰ Kraj podal trestní oznámení kvůli skládce Na Plachtě. Královéhradecký kraj. [online]. 2009 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/kraj-podal-trestni-oznameni-kvuli-skladce-na-plachte-25987/>

¹¹ Inspekce ohodnotila tuny odpadu dvěma miliony. HRADECKÝ DENÍK. [online]. 2010 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: http://hradecky.denik.cz/zpravy_region/plachta_inspekce_zivotniho_prostredi_odpad_skladka.html?akce=604083

¹² Hradec Králové City: Na Plachtě vyrostle nová čtvrť. Projekt po letech klidu ožívá. *Hradec Králové City* [online]. 2014 [cit. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://www.hkcity.cz/2014/10/21/na-plachte-vyrostle-nova-ctvrt-projekt-po-letech-klidu-oziva/>

¹³ Viz závěr zjišťovacího řízení k záměru „Obytný soubor Plachta – střed, Hradec Králové) ze dne 19. 10. 2009, dostupný na *Informační systém EIA: Záměry na území ČR. CENIA, česká informační agentura životního prostředí*. [online]. 2009 [cit. 2014-10-22]. Dostupné z: http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_HKK509

¹⁴ Český svaz ochránců přírody Jaro Jaroměř. *Na Plachtě: Stránky věnované ochraně přírodní památky Na Plachtě* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.naplachte.cz/>

¹⁵ Zpěvák Bárta předal hejtmanovi petici za Plachtu. *Královéhradecký kraj* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/zpevak-barta-predal-hejtmanovi-petici-za-plachtu-31693/>

¹⁶ Zvláště chráněné území, přírodní památka Na Plachtě 3 byla vyhlášena Nařízením č. 8/2012 Královéhradeckého kraje, o zřízení přírodní památky Na Plachtě 3, ze dne 04. 06. 2012.

Královéhradeckého kraje. Podle informací dostupných na webových stránkách Královéhradeckého kraje se tak završil proces, který trval více než tři roky. Během této doby královéhradecký Krajský úřad shromáždil a projednal veškeré podklady a připomínky potřebné pro vyhlášení. Přitom ještě v lednu 2012 se kraj domníval, že nemůže přírodní památku vyhlásit, neboť větší část pozemků patří státu a právo hospodařit přísluší Ministerstvu obrany. Následně ale získal kraj právní názor Legislativní rady vlády, která potvrdila, že se sice jedná o pozemky důležité pro obranu státu, avšak mimo území vojenských újezdů. Proto i zde může přírodní památku vyhlásit kraj¹⁷.

To však ještě neznamenalo úspěšný konec kampaně, neboť ani vyhlášení přírodní památky samo sobě není s to zajistit, aby nedošlo k výstavbě, ačkoli ji do značné míry komplikuje. Problematiku přírodních památek upravuje zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZOPK“)¹⁸. Podle tohoto zákona je obecně zakázáno poškozovat přírodní památku a zakázáno je také její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození¹⁹. Z tohoto zákazu je však možno povolit výjimky, a to tehdy, pokud jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo pokud je takové opatření v zájmu ochrany přírody anebo pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území (poslední dva důvody ale u výstavby trvalé obytné zóny nepřicházejí v úvahu)²⁰. Výstavba bytů ovšem nespĺňuje ani první podmínku výjimky. Neexistuje zde totiž onen převažující veřejný zájem, což ostatně potvrdil i Nejvyšší správní soud, podle kterého nelze veřejný zájem zaměňovat za zájem soukromý. Konkrétně je třeba prokázat i v případě, kdy by snad existoval naléhavý veřejný zájem na výstavbě bytů, že jej nelze uspokojit jiným řešením, které by realizovalo požadovaný záměr výstavby bytů, a které by současně minimalizovalo případný zásah do zákonné ochrany zvláště chráněných druhů živočichů²¹.

Územní plán a ochrana území

Pro rozvoj území každé obce je naprosto klíčovým dokumentem územní plán. Smyslem územního plánování má být podpora přirozeného vývoje území a snaha co nejméně mu bránit, určovat kritéria pro výstavbu a pro hospodářský rozvoj území, přičemž tato kritéria sice jsou restriktivní, avšak nesmí být pouze omezující – musí být také motivační a

¹⁷ Královéhradecký kraj. *Kraj vyhlásil území Na Plachtě přírodní památkou* [online]. 2012 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/kraj-volene-organy/tiskove-centrum/aktuality/kraj-vyhlasil-uzemi-na-plachte-prirodni-pamatkou-54009/>

¹⁸ Obdobně je pak řešena tzv. druhová ochrana, která se týká ochrany zvláště chráněných živočichů a rostlin.

¹⁹ Další ochranné podmínky stanovuje nařízení Královéhradeckého kraje č. 8/2012, podle jehož čl. 2 písm. a) je na území přírodní památky možno umísťovat a povolovat stavby a zařízení, provádět změny staveb a terénní úpravy pouze s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Navíc je pro přírodní památku stanoveno ochranné pásmo o rozloze 3,6 ha.

²⁰ Obdobně viz nařízení č. 8/2012 Královéhradeckého kraje, kde se v čl. 2 (Bližší ochranné podmínky) pod písm. b) uvádí: Na území přírodní památky je možno pouze s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody umísťovat a povolovat stavby a zařízení, provádět změny staveb a terénní úpravy. Orgán ochrany přírody samozřejmě musí respektovat podmínky uvedené v zákoně.

²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 5. 2013, sp. zn. 6 As 65/2012.

musí směřovat k nalézání nových řešení²². Problematika územního plánování je upravena v zákoně č. 183/2006 Sb., stavební zákon (dále jen „stavební zákon“). Ten rozlišuje několik nástrojů územního plánování²³, z hlediska této případové studie je důležitý právě územní plán.

O pořízení územního plánu nebo o pořízení jeho změny rozhoduje zastupitelstvo dané obce, resp. města. Celý proces se rozděluje do několika etap, z nichž první je pořízení zadání (pořízení zadání a jeho schválení – zpracování návrhu územního plánu je svěřeno obecním úřadům jako pořizovatelům územních plánů), následuje zpracování návrhu (a jeho příp. vyhodnocení z hlediska vlivů na udržitelný rozvoj území) a po veřejném projednání je tento návrh schválen zastupitelstvem dané obce a vyhlášen jako tzv. opatření obecné povahy.

Proces pořizování územního plánu by měl umožňovat nejširší zapojení veřejnosti ze všech nástrojů územního plánování, což je samozřejmé vzhledem k jeho povaze a účelu. Je to dokument, který velmi výrazně zasahuje do územního uspořádání obce a rozhoduje o jejím dalším rozvoji, nejen územním, ale také hospodářském, a předurčuje kvalitu života občanů. Návrh zadání územního plánu musí pořizovatel zveřejnit po dobu 30 dnů ode dne vyvěšení oznámení o projednávání zadání na úřední desce (do 15 dnů ode dne doručení veřejné vyhlášky); tehdy může každý uplatnit u pořizovatele písemné připomínky.

Na základě schváleného zadání musí pořizovatel pořídit zpracování návrhu územního plánu a vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území (pokud se zpracovává). Následně je povinností pořizovatele doručit návrh územního plánu a případného vyhodnocení vlivů návrhu územního plánu na udržitelný rozvoj území veřejnou vyhláškou. Do 30 dnů ode dne doručení může každý uplatnit u pořizovatele písemné připomínky. K později uplatněným připomínkám se nepřihlíží.

Následně je zpracována „finální“ verze návrhu územního plánu. O takto upraveném a posouzeném návrhu územního plánu se koná veřejné projednání. Veřejné projednání návrhu

²² Plos, Jiří. *Nový stavební zákon s komentářem pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 31. (Dále jen „Plos 2007 op. cit.“)

²³

- a) územně plánovací podklady
 - a. územně analytické podklady
 - b. územní studie
- b) PÚR (plán územního rozvoje)
- c) územně plánovací dokumentace
 - a. ZÚR (zásady územního rozvoje)
 - b. územní plány
 - c. regulační plány
- d) vymezení zastavěného území
- e) územní opatření
 - a. stavení uzávěře
 - b. asanaci území
- f) rozhodování v území

a vyhodnocení se koná nejdříve 15 dnů ode dne doručení. Námitky proti návrhu územního plánu mohou podat pouze vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem řešení, oprávněný investor a zástupce veřejnosti. Každý může uplatnit svoje připomínky, avšak i zde platí princip koncentrace – vše musí proběhnout nejpozději do sedmi dnů od konání veřejného projednání. Jak bylo řečeno, během územního plánování se veřejnost vyjadřuje především prostřednictvím písemných námitek a připomínek, které pořizovatel územně plánovací dokumentace musí vyhodnotit; o námitkách se vydává rozhodnutí, které musí obsahovat vlastní odůvodnění. Specifickým institutem pak je zástupce veřejnosti, kterého může zmocnit skupina obyvatel města²⁴. Zástupce veřejnosti může podat námitku k návrhu územního plánu. Jedná se o typově stejnou námitku, jakou mohou uplatnit dotčení vlastníci. Také o této námitce musí zastupitelé rozhodnout a proti tomuto rozhodnutí je možno podat správní žalobu.

Lokalita Na Plachtě v územním plánu

Právě územní plán města Hradec Králové se stal v případě lokality Na Plachtě 3 kamenem úrazu. Zásadní měla být jeho změna, která by zajistila nemožnost stavět na předmětných parcelách. V roce 2000 byl schválen nový územní plán statutárního města Hradec Králové, podle kterého zastavitelná území pro bydlení vymezují mj. v lokalitě Na Plachtě. Zde jsou pak vymezena taktéž zastavitelná území pro občanskou vybavenost a plochy přestavby s následnou funkcí občanské vybavenosti²⁵. Spolu s vyhlášením lokality Na Plachtě 3 za přírodní památku se tak znovu začalo diskutovat o změně územního plánu²⁶, která by z daných pozemků učinila nezastavitelné území, čímž by bylo dosaženo potřebné ochrany před stavební činností. Takový krok by byl vzhledem k výrazným omezením plynoucím z vyhlášení zvláště chráněného území více než logický. Přesto dosud nebyla změna územního plánu přijata, ani nebylo zahájeno její pořizování, diskuse o ní se přitom datuje už k roku 2010.

Poslední návrh na změnu předložený klubem *Změny pro Hradec* byl projednáván pod číslem 221 a dne 26. 3. 2013 o jejím schválení hlasovalo zastupitelstvo Hradce Králové, které však pořízení změny nepodpořilo. Náměstek primátora pro rozvoj města Hradec Králové odůvodnil tento postup nezbytností chránit soukromé vlastnictví a zajistit soulad přijatého řešení s nadřazenou územně plánovací dokumentací kraje. Podle náměstka primátora budou až do vyřešení těchto problémů pozastaveny všechny změny územního

²⁴ Zástupce veřejnosti musí zmocnit nejméně jedna desetina občanů obce s méně než 2000 obyvateli nebo nejméně 200 občanů příslušné obce, kteří uplatňují věcně shodnou připomínku k návrhu, popřípadě konceptu územně plánovací dokumentace. Zmocnění zástupce veřejnosti se dokládá seznamem občanů obce nebo kraje, kteří uplatňují tzv. věcně shodnou připomínku (tzn., že připomínka samozřejmě nemusí být obsahově zcela totožná a ani ji nemusí podat obyvatelé současně, ale je třeba, aby se týkala stejného problému), a podpisovou listinou, v níž je uvedeno jméno a příjmení, trvalý pobyt nebo pobyt, popřípadě adresa místa pobytu v zahraničí a podpis osob s prohlášením, že jmenovaného zástupce veřejnosti zmocňují k podání námítky na základě věcně shodné připomínky a k projednání této námítky podle tohoto zákona, a prohlášením zástupce veřejnosti. Toto prohlášení obsahuje jméno a příjmení zástupce veřejnosti, jeho trvalý pobyt nebo pobyt a podpis, že toto zmocnění přijímá.

²⁵ Územní plán města Hradec Králové. Statutární město Hradec Králové. *Hradec Králové: Oficiální stránky statutárního města* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/urad/uzemni-plan>

²⁶ územní plánování je upraveno zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, dále jen „stavební zákon“

plánu a bylo by tedy nelogické v daný moment změnu č. 221 schvalovat k pořízení. Toto tvrzení je však značně relativizováno skutečností, že na stejném zasedání zastupitelstva byly schváleny dvě jiné změny územního plánu²⁷. Současně nelze akceptovat argumentaci zdůrazňující ochranu vlastnického práva před ochranou přírody a krajiny. Také tvrzení, že není v současnosti možné vhodně řešit otázku náhrad za změny v území, s čímž souvisí nezbytnost vyčkat dlouhodobější rozhodovací praxe soudů v těchto otázkách, není akceptovatelné, neboť k takovému postupu není v právních předpisech žádná opora²⁸.

Na vyjádření náměstka primátora je proto třeba nahlížet kriticky, neboť v procesu územního plánování²⁹ samozřejmě může dojít a také dochází k omezení vlastnických práv investorů³⁰, jak ostatně vyplývá z bohaté judikatury, zejm. Nejvyššího správního soudu. Ten se již před několika roky vypořádal s otázkou, jaké zásahy do vlastnického práva jsou v územním plánování ještě přípustné a které již nikoli, a s otázkou, zda náleží vlastníkovu náhrada za omezení vlastnického práva kupř. v důsledku změny funkčního využití pozemku během územního plánování nebo vydání stavební uzávěry a omezení možnosti využití pozemek kupř. k podnikání nebo výstavbě. To můžeme shrnout tak, že vlastnické právo samozřejmě je právem absolutním, ale ne neomezeným, pokud existuje nějaký veřejný zájem, který omezení vyžaduje (čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod) a pokud k zásahu dochází na základě zákona, v nezbytném rozsahu a zásah sleduje legitimní cíl. Možnost omezení vlastnického práva v územním plánování rozvedl také Ústavní soud, když judikoval, že „z povahy územního plánování plyne, že vlastníci nemovitostí tímto plánováním dotčených jsou - ve spravedlivé míře - povinni strpět určitá omezení. Smyslem územního plánování je vyvážení zájmů vlastníků dotčených pozemků s přihlédnutím k veřejnému zájmu, kterým je v nejširším slova smyslu zájem na harmonickém využití území. Tato harmonie může mít nescísně podob a volba konkrétní podoby využití určitého území bude vždy výsledkem politické procedury schvalování územního plánu.“³¹

Územní plány musí vždy respektovat určitá pravidla a principy, pokud mají být v souladu s právními předpisy. Zásah, který územní plán způsobuje, musí splňovat podmínku proporcionality³², především je nezbytné, aby orgány veřejné správy nejprve důkladně

²⁷ Změny územního plánu města Hradec Králové č. 297 a 230.

²⁸ Viz tvrzení: „Každý z majitelů pozemků má své zákonem dané právo soudit se o náhradu škody, která mu vznikla. Soudní praxe tento fakt v kontextu nového stavebního zákona prozatím neproověřila.“ Viz Změna ÚPmHK č. 221 - Plachta (15.4.2013). Statutární město Hradec Králové. Hradec Králové: Oficiální stránky statutárního města [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.hradeckralove.org/hradec-kralove/zmena-upmhk-c-221-plachta-15-4-2013>

²⁹ O otázkách spojených s územním plánováním více zde: Průchová, Ivana. *Stavební zákon a ochrana životního prostředí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 487 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 396. ISBN 978-802-1056-671.

³⁰ V podrobnostech kupř. Kocourek, Tomáš. *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, 278 s. Praktik. ISBN 978-808-7576-106 nebo DURDÍK, Petr. *Vlastnická práva a územní plánování. Moderní obec* [online]. 2013, č. 6 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://moderniobec.ihned.cz/c1-60010140-vlastnicka-prava-a-uzemni-planovani>

³¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. května 2011, sp. zn. II. ÚS 2961/10.

³² Toto kritérium Nejvyšší správní soud ještě dále dělí na proporcionalitu v širším a užším slova smyslu, přičemž proporcionalitou v širším slova smyslu chápe „obecnou přiměřenost právní regulace“.

zvážily, zda přijetí územního plánu povede k dosažení cíle, zda cíle nelze lépe dosáhnout jiným legislativním prostředkem (subsidiarita). Lze tedy shrnout, že omezení vlastnického práva je při územním plánování možné, pokud sleduje ústavně legitimní a o zákonné cíle opřené důvody, a pokud tato opatření jsou činěna jen v nezbytně nutné míře a nejšetrnějším ze způsobů vedoucích ještě rozumně k zamýšlenému cíli, nediskriminačním způsobem a s vyloučením libovůle³³. Pokud je naplněno kritérium minimalizace zásahu a požadavek subsidiarity, je možné, aby v územním plánování došlo k omezení³⁴ „vlastníka nebo jiného nositele věcných práv k pozemkům či stavbám v území regulovaném tímto plánem, nepřesáhnu-li spravedlivou míru; taková omezení nevyžadují souhlasu dotyčného vlastníka a tento je povinen strpět je bez náhrady.“³⁵ Nejvyšší správní soud však šel ještě dále a potvrdil, že „shledá-li soud v přezkoumávaném územním plánu dodržení těchto zásad, není důvodem ke zrušení územního plánu ani to, že omezení vlastníka nebo jiného nositele věcných práv přesáhlo spravedlivou míru; případnou náhradu za ně nelze poskytnout v rámci procesu tvorby územního plánu (jeho změny).“³⁶

Pro případ změny územního plánu a s nimi souvisejících omezení ve využití pozemku zná stavební zákon způsoby, jak nahradit prokazatelnou majetkovou újmu – viz § 102 stavebního zákona a náhrady v území.

Ačkoli se změnu územního plánu prosadit nepodařilo, nešlo o jedinou možnost, jak územní rozvoj ovlivnit. V Hradci Králové se totiž pořizuje zcela nový územní plán. V konceptu nového územního plánu³⁷, variantě 2, je pak Plachta zahrnuta mezi územní systémy ekologické stability s rozlohou 643 175 m².³⁸ Podle informací dostupných na oficiálních stránkách města Hradec Králové se podařilo docílit toho, že lokalita Na Plachtě 3 již nebude v novém územním plánu zastavitelným územím. „Mnohaleté úsilí tak konečně přináší své ovoce. V případě Plachty byla v roce 2012 vyhlášena mj. z našeho popudu přírodní památka Na Plachtě 3 a nový územní plán musí tuto skutečnost respektovat.“³⁹

³³ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 1 Ao 1/2009.

³⁴ Stavební zákon upravuje v ustanovení § 102 otázku náhrad za změny v území pro vlastníky pozemků, kterým vznikla prokazatelná majetková újma v důsledku zrušení určení pozemku k zastavění na základě změny územního plánu nebo vydáním nového územního plánu. Upravuje zde také náhradu vlastníkovi pozemku nebo stavby, jehož práva k pozemku nebo stavbě byla územním opatřením o stavební uzávěře omezena a byla mu tím způsobena majetková újma, za což mu náleží náhrada.

³⁵ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 1 Ao 1/2009.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Pokyny pro zpracování návrhu územního plánu byly zastupitelstvem města Hradce Králové schváleny 24. 6. 2014. Dostupné na Hradec Králové: Oficiální stránky statutárního města. STATUTÁRNÍ MĚSTO HRADEC KRÁLOVÉ. *Nový územní plán Hradce Králové* [online]. 2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/urad/novy-uzemni-plan-hradce-kralove>

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Hradec Králové: Oficiální stránky statutárního města. Statutární město Hradec Králové. *Nový územní plán Hradce Králové: Komentář - Ing. Adam Záruba, Ph.D.* [online]. 2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://www.hrdeckralove.org/hradec-kralove/zmena-pro-hradec-a-novy-uzemni-plan-hradce-kralove-ii-sporne>

V závěru je nutno poznamenat, že Hradec Králové nepředstavuje žádnou výjimku. Obdobně jsou změny územního plánu projednávány i v jiných městech, např. v Brně nebo Praze, kde byly za posledních patnáct let schváleny stovky změn územního plánu⁴⁰. Stává se, že volení zástupci města nerespektují vůli občanů a zcela nedostatečně hájí veřejný zájem, který bez hlubšího odůvodnění zaměňují se soukromým zájmem investorů na výstavbě.

Několik vět k diskuzi

Princip účasti veřejnosti při ochraně životního prostředí je jedním z klíčových principů práva životního prostředí. S tímto principem samozřejmě souvisí princip otevřenosti veřejné správy. Otevřenost veřejné správy v souvislosti s územním plánováním především zahrnuje včasné zveřejňování všech nezbytných dokumentů, přístupnou komunikaci s občany, umění vést diskusi, transparentní způsob podávání připomínek, námitek a jejich vypořádání a transparentní přijetí výsledného rozhodnutí. Otevřená veřejná správa je správa zdvořilá, dobrá správa, což „je pojem popisující takové chování orgánů státní správy, které jim sice nepředepisuje přímo zákon, ale které po nich přesto můžeme spravedlivě požadovat. Špatná správa vede ke vzniku nespravedlností, k obtěžování osob přehnanou byrokracií, k průtahům a jiným nežádoucím důsledkům.“⁴¹

Skutečnost, že participace veřejnosti zpravidla vede k přijetí kvalitnějšího environmentálního plánu nebo rozhodnutí, které se následně těší lepšímu přijetí ze strany občanů a větší míře ztotožnění se s výsledkem daného procesu, je z literatury⁴² dobře známá. Na nezbytnost zapojení veřejnosti do přípravy územních plánů upozorňuje i Evropská hospodářská komise, která dokonce označuje zapojení dotčených subjektů za klíčové⁴³. Proto lze shrnout, že náklady vynaložené na zkvalitnění účasti veřejnosti na rozhodování, zlepšení komunikace mezi občany a úřady a zvýšení vzájemné důvěry a respektu, na otevřenou a včasnou komunikaci (nejlépe nadstandardní, včetně využití moderních technologií) a snahu o skutečné vyřešení problému, jsou opodstatněnou investicí. Podporou pro tento argument může být to, že správní soudy kupř. přezkoumávají, a v některých případech i ruší mnohé územní plány nebo jejich části, právě proto, že pořizovatelé upřednostnili požadavky investorů na výstavbu velkých logistických center nebo satelitní zástavbu velkých měst před zájmy obyvatel (v důsledku čehož kupř. nebyly posouzeny všechny v úvahu připadající varianty) a celý proces se tím prodražuje řádově o desítky až stovky tisíc korun.

V případě lokality Na Plachtě 3 se občané zaměřili na jeden z nejučinnějších nástrojů ochrany přírody – územní plán. Právě skrze účast v procesu přípravy nového územního

⁴⁰ Arnika: Změny územního plánu Prahy. *Arnika* [online]. 2014 [cit. 2014-10-22]. Dostupné z: <http://arnika.org/zmeny-uzemniho-planu>

⁴¹ Černín, Karel. Principy dobré správy definované veřejným ochráncem práv. In: *Principy dobré správy* 2006, op. cit., s. 11.

⁴² Dietz, Thomas a Paul C Stern. *Public participation in environmental assessment and decision making*. Washington, DC: National Academies Press, 2008, xv, 305 p.

⁴³ Economic Commission for Europe. *Spatial Planning: Key Instrument for Development and Effective Governance with Special Reference to Countries in Transition* [online]. Ženeva, 2008 [cit. 2014-01-11]. Executive summary VIII a IX.

plánu, resp. snahu navrhnout takovou změnu stávajícího územního plánu, která by znemožnila území zastavět, je možné dosáhnout pozitivního výsledku. Jiné nástroje, jako např. petice, samozřejmě mohou představovat způsob, jak informovat ostatní obyvatele města a jak ukázat zastupitelům a odpovědným orgánům, že se problém dotýká mnoha lidí. Ve své podstatě však nejsou pro orgány veřejné správy závazné, ty se jimi nemusí řídit. Právě v případě lokality Na Plachtě 3 petice především přitáhla pozornost médií i osobností a zajistila, že se o problému začalo diskutovat a stalo se z něj důležité místní téma.

V tomto nebo obdobných případech mají občané i jiné prostředky než ty, které v této studii zazněly. Patří mezi ně především místní referendum⁴⁴. Jeho úkolem jako iniciativy „ze zdola“ je prověřit „...kvalitu lokální demokracie a nabízí další kanál, díky kterému mají občané přímý vliv na tvorbu politických rozhodnutí v komunitě. Nelze opomenout ani zásadní roli místního referenda coby silného nástroje kontroly místní samosprávy, zejména pak při správě komunálního majetku a hospodaření obce.“⁴⁵ Místní referendum by mohlo zavázat pouze zastupitele města Hradec Králové, nemohlo by směřovat přímo k vyhlášení dané lokality za chráněnou. Co by však za splnění řady podmínek možné bylo, je zavázat zastupitele ke schválení změny územního plánu a k učinění veškerých kroků, které by směřovaly k ochraně území Na Plachtě 3. Je proto otázkou, zda tento postup neměl být zvážen a využit⁴⁶.

Důvody, proč k tomu nedošlo, si dnes můžeme spíše domýšlet. Je však obecně známo, že uspořádání místního referenda je až příliš obtížné, a to především kvůli nízké účasti voličů při hlasování (i kdyby se podařilo získat dostatečný počet podpisů pod návrh na konání referenda, počet občanů, kteří musí k referendu dorazit, je příliš vysoký, a stává se, že výsledek referenda není pro zastupitele závazný).

Zástavbě lokality by bylo možné zabránit i tehdy, pokud by už probíhalo územní řízení. To by však bylo mnohem obtížnější, a pokud by se místní spolek, (občanské sdružení), účastnil územního řízení, musel by vznášet řadu argumentů a případ by mohl po několika letech rozhodnout až soud.

Závěr

Z posledního vývoje událostí se ukazuje, že lokalita Na Plachtě 3 bude nadále chráněným územím a nedojde k její zástavbě. Po jejím vyhlášení za přírodní památku v roce 2012 získali místní občané silnější nástroj, jak zamezit výstavbě a naopak uchovat vzácnou přírodu a rekreační oblast. Po schválení konceptu nového územního plánu a následně pokynů pro vypracování návrhu územního plánu lze očekávat, že i lokalita Na Plachtě 3 bude zařazena mezi území, která nebudou do budoucna zastavěna. Je však alarmující, že došlo

⁴⁴ Zákon č. 22/20004 Sb., o místním referendu.

⁴⁵ Rozsudek NSS ze dne 31. října 2012, sp. zn. Ars 2/2012.

⁴⁶ K otázce konání místního referenda ve věci územního plánu se nejprve vyjádřil Ústavní soud. Jedná se o nález ÚS ze dne 13. března 2007, sp. zn. I. ÚS 101/05. To, že lze konat místní referendum o územním plánu i po přijetí stavebního zákona, potvrdil Krajský soud v Plzni v roce 2012. Viz usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 5. listopadu 2012, sp. zn. 57A 75/2012-101.

k takovému jednání ze strany Ministerstva obrany i příslušných orgánů města Hradec Králové, které mohlo velmi negativně ovlivnit celé chráněné území.

Zatím je tedy pravděpodobné, že bude schválen takový územní plán, který zajistí územní ochranu přírodní památky. V současné době je samozřejmě nezbytné, aby občané a jejich spolky nadále sledovali tvorbu územního plánu a dohlédli na jeho finální schválenou podobu. Není to sice už pravděpodobné, ale pokud by schválený návrh územního plánu nezaručil lokalitě dostatečnou ochranu, bylo by zapotřebí využít i dalších prostředků; mezi těmi by samozřejmě byl návrh na zrušení opatření obecné povahy (části územního plánu) soudem. Ústavní soud na jaře roku 2014 poprvé potvrdil⁴⁷, že i spolky mají možnost napadnout územní plán, a tento názor začaly přejímat i správní soudy⁴⁸. Takový postup by v případě lokality Na Plachtě byl jistě namístě.

Místní občanská sdružení prokázala, že účast veřejnosti může velmi výrazně ovlivnit výkon veřejné správy především na úrovni územních samosprávných celků a že jedním z hlavních úkolů spolků je kontrola veřejné správy. Jejich dalším a neméně důležitým úkolem je ochrana práv komunity, která mohou být rozhodováním veřejné správy dotčena. Spolky jednoduše „jsou rovnocenným subjektem práva, však jsou též významným a navýsost demokratickým prvkem občanské společnosti.“⁴⁹ I tento svůj cíl účast veřejnosti v daném procesu splnila.

Díky včasné participaci dotčených občanů a jejich místních sdružení nedošlo k zástavbě vzácné lokality a prozatím je zajištěna její ochrana před činností negativně ovlivňující stav této přírodní památky. Kdyby místní občané nebyli dostatečně aktivní, bylo by pravděpodobné, že by dnes byla lokalita Na Plachtě a vzácné území, rostliny i živočichové nenávratně zmizeli. Původní přístup orgánů města Hradec Králové i volených zástupců tak, jak je popsán výše, nenaznačoval, že by k prohlášení lokality za chráněné území a následné zakotvení ochrany území v konceptu územního plánu bez tlaku občanů došlo.

Použitá literatura:

1. DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xvii, 629 s. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-4003-387.
2. JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Účast veřejnosti při ochraně životního prostředí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. Edice učebnic Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 295. ISBN 8021029471.
3. PEKÁREK, Milan a Ilona JANČÁŘOVÁ. *Právo životního prostředí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 108 s. Edice učebnic Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 287. ISBN 80-210-2784-3.
4. PLOS, Jiří. *Nový stavební zákon s komentářem pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 672 s. ISBN 978-80-247-1586-5.

⁴⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 59/14 ze dne 30. května 2014.

⁴⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. října 2014.

⁴⁹Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 59/14 ze dne 30. května 2014.

5. PRŮCHOVÁ, Ivana a Ján BAHÝL a Lenka BAHÝLOVÁ a Jitka BĚLOHRADOVÁ a Jana FILIPOVÁ a Vlastimil GÖTTINGER a Jakub HANÁK a Martin HOLÍK a Josef CHÝLE a Tomáš KOCOUREK a Marie POLÁČKOVÁ a Petr POSPÍŠIL a Filip RIGEL a Radim VIČAR. *Správní procesy v právu životního prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 412 s. Spisy PrF MU, řada teoretická, svazek 329. ISBN 978-80-210-5362-5.
6. VEDRAL, Josef. *Správní řád: komentář*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2012, 1446 s. ISBN 978-807-2731-664.
7. ČERNÍN, Karel. Principy dobré správy definované veřejným ochráncem práv. In: *Principy dobré správy 2006*, op. cit., s. 11.
8. DIETZ, Thomas a Paul C STERN. *Public participation in environmental assessment and decision making*. Washington, DC: National Academies Press, 2008, xv, 305 p.
9. ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE. *Spatial Planning: Key Instrument for Development and Effective Governance with Special Reference to Countries in Transition* [online]. Ženeva, 2008 [cit. 2014-01-11]. Executive summary VIII a IX.
10. WAGNEROVA, Eliška, Vojtěch ŠIMÍČEK, Tomáš LANGÁŠEK, Ivo POSPÍŠIL a kol. *Listina základních práv a svobod: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xxv, 906 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-3577-506.
11. BĚLOHRADOVÁ, Jitka. *Zásady účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí*. *Správní právo*. Ministerstvo vnitra, 2011, roč. 2011, č. 8, s. 16.
12. ZAHUMENSKÁ, Vendula. *Zástupce veřejnosti v judikatuře NSS*. *Právní rádce* [online]. 2011, č. 8, 25. 8. 2011 [cit. 2013-05-29]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-52649940-zastupce-verejnosti-v-judikature-nejvyssiho-spravniho-soudu>.
13. DURDÍK, Petr. *Vlastnická práva a územní plánování*. *Moderní obec* [online]. 2013, č. 6 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://moderniobec.ihned.cz/c1-60010140-vlastnicka-prava-a-uzemni-planovani>
14. KOCOUREK, Tomáš. *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, 278 s. Praktik. ISBN 978-808-7576-106
15. KOPECKÝ, Tomáš a Jiří PILNÁČEK. *Přírodní památka Na Plachtě a její boj s větrnými mlýny: Obyvatelé města Hradce Králové se zatím marně snaží zachránit významnou lokalitu, přírodní památku Na Plachtě*. *Příroda.cz: příroda, ekologie, život...* [online]. [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.priroda.cz/clanky.php?detail=1138>
16. MATĚJÍČEK, Jan a Jaroslav BOHÁČ. *Drabčíkovití brouci (Coleoptera: Staphylinidae) PP "Na Plachtě" v Hradci Králové*. *ELATERIDARIUM* [online]. 2010, č. 4 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.elateridae.com/elateridarium/page.php?idcl=168>

17. MIKÁT, Miroslav a Ladislav MARŠÍK. Druhý příspěvek k poznání fauny motýlů (Lepidoptera) přírodní památky „Na Plachtě“ v Hradci Králové. Acta musei Reginaehradecensis [online]. 1999, č. 27 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/ris/ais-ris-info-copy.nsf/aa943fb38bfdd406c12568e70070205e/ca4016591d3a88cbc125697f006283b9?OpenDocument>
18. PRŮCHOVÁ, Ivana. Stavební zákon a ochrana životního prostředí. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 487 s. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 396. ISBN 978-802-1056-671.
19. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 5. 2013, sp. zn. 6 As 65/2012.
20. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 1 Ao 1/2009.
21. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. května 2011, sp. zn. II. ÚS 2961/10.
22. Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 59/14 ze dne 30. května 2014.
23. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. října 2014.
24. ZÁMEČNÍK, Jaroslav a Oldřich ČÍŽEK. Modrásek bahenní a očkovaný jako jeden z důvodů k rozšíření navrhované EVL Na Plachtě v Hradci Králové?. In: Zoologické dny Praha 2010: Sborník abstraktů z konference 11.-12. února 2010 [online]. 2010 [cit. 2014-02-10]. ISBN 978-80-87189-07-8. Dostupné z: http://www.zoo.ivb.cz/doc/sborniky/sbornik_2010.pdf